Додаток №1 до наказу № 123

від 06.10. 2026 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. директора ліцею

Г.А.СЕРДЮК

ПОРЯДОК

реагування на випадки булінгу (цькування) в комунальному закладі «Чернігівський обласний науковий ліцей» Чернігівської обласної ради

І. Загальні положення

1.1. Цей Порядок визначає механізм запобігання та реагування на випадки булінгу (цькування) у комунальному закладі «Чернігівський обласний науковий ліцей» Чернігівської обласної ради (далі — Ліцей), порядок подання, реєстрації та розгляду повідомлень про можливі випадки булінгу, заходи щодо захисту постраждалих осіб, взаємодію учасників освітнього процесу та відповідних служб і установ.

1.2. Дія цього Порядку поширюється на всіх учасників освітнього процесу Ліцею: здобувачів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників, інших працівників, батьків або інших законних представників дітей та інших осіб, залучених до освітнього процесу.

1.3. Терміни, використані у цьому Порядку, вживаються у таких значеннях:

- **булінг (цькування)** — психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, тобто будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками колективу Ліцею, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу та яке порушує права, свободи й законні інтереси постраждалої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків;
- **постраждала особа** — учасник колективу, стосовно якого вчинено насильство;
- **кривдник** — учасник колективу, який вчинив насильство, зокрема булінг (цькування) стосовно іншого учасника цього колективу;
- **свідок** — особа, яка була очевидцем насильства або якій відомі обставини, що стосуються випадку насильства;
- **учасники колективу** — здобувачі освіти, працівники Ліцею та інші особи, залучені до освітнього процесу.

1.4. Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про забезпечення рівних прав та

можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

1.5. Ознакою булінгу (цькування) є систематичне вчинення насильства. Систематичним насильство вважається у разі його вчинення два і більше разів протягом 12 місяців з дня реєстрації повідомлення про перший випадок насильства або з дня вчинення першого насильства (незалежно від наявності повідомлення та/або реєстрації повідомлення про перший випадок насильства).

1.6. Проявами, які можуть свідчити про випадок булінгу (цькування) учасника освітнього процесу в закладі освіти, зокрема, є: замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка; неврівноважена поведінка;агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства; різка зміна звичної для дитини поведінки; уповільнене мислення, знижена здатність до навчання; відлюдкуватість, уникнення спілкування; ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися; занижена самооцінка, наявність почуття провини; поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги; демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу; схильність до пропуску навчальних занять; відмова відвідувати заклад освіти; депресивні стани; аутоагресія (самоушкодження); суїцидальні прояви; явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо); намагання приховати травми та обставини їх отримання; скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття; вимагання особистих речей, їжі, грошей; пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей; жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення інформації сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці; фото-, відео- та аудіоматеріали образливого змісту, фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту; поширення інформації з метою заподіяння шкоди.

1.7. Про наявність ознак насильства може свідчити вчинення будь-кого умисного діяння, що вчиняється всупереч волі, бажання, без згоди постраждалої особи та порушує її права, свободи, законні інтереси та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов’язків, зокрема:

позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх та інших послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;

словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, поширення фото-, відео- та аудіоматеріалів знущань, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;

будь-яка небажана форма вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток, фото-, відео- та аудіоматеріалів сексуального (інтимного) змісту;

будь-які небажані фізичні дії, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів.

1.8 Система запобігання та протидії булінгу (цькуванню) у Ліцеї визначається «Положенням про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в комунальному закладі «Чернігівський обласний науковий ліцей» Чернігівської обласної ради».

1.9. Усі дії щодо реагування на можливий випадок булінгу (цькування) здійснюються з дотриманням принципу найкращих інтересів дитини, недискримінації, конфіденційності, безпеки, ненасильницької поведінки та права дитини бути вислуханою.

ІІ Механізм подання повідомлень про випадки булінгу (цькування) в Ліцеї

2.1. Будь-який працівник Ліцею, здобувач освіти, батьки або інший учасник освітнього процесу, який став свідком проявів, що можуть свідчити про булінг, або виявив ознаки насильства, зобов'язаний повідомити про це директора Ліцею.

2.2. Повідомлення може бути подано:

- усно;
- письмово;
- особисто;
- засобами телефонного зв'язку;
- електронною поштою;
- через спеціальну скриньку для повідомлень;
- анонімно.

2.3. У повідомленні, за можливості, зазначаються:

- прізвище, ім'я особи, яка повідомляє;
- дата, час і місце події;
- інформація про постраждалу особу;
- інформація про особу, яка могла вчинити булінг;
- опис обставин події;
- інформація про свідків;
- наявні докази або інші матеріали, що можуть підтверджувати обставини.

2.4. Заявник для повідомлення про булінг (цькування) може використати ТИПОВУ ФОРМУ первинного повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини (Додаток 1).

2.4. Анонімне повідомлення підлягає розгляду в частині можливих ризиків для безпеки учасників освітнього процесу.

2.5. Якщо у вчиненні насильства підозрюється директор Ліцею, повідомлення подається засновнику або відповідному органу управління освітою.

2.6 Директор Ліцею зобовязаний у закладі освіти забезпечити функціонування механізму повідомлення про можливі випадки насильства, зокрема булінгу (цькування), шляхом:

- інформування здобувачів освіти, їхніх батьків та працівників закладу про обов'язок повідомляти про такі випадки та способи подання повідомлень;
- забезпечення можливості подання повідомлень у різних формах (письмово, усно, телефоном, електронною поштою, через скриньку для повідомлень тощо), у тому числі анонімно;
- забезпечує доступність та зрозумілість механізму повідомлення про можливі випадки булінгу для здобувачів освіти, батьків та працівників.

III Реєстрація та первинний розгляд повідомлення

3.1. Реєстрацію та облік повідомлень здійснює працівник Ліцею, визначений наказом директора.

3.2. Кожне повідомлення, що надійшло до директора Ліцею, про можливий випадок булінгу реєструється в день його надходження у журналі реєстрації заяв про випадки булінгу в комунальному закладі «Чернігівський обласний науковий ліцей» Чернігівської обласної ради.

3.3. Якщо повідомлення надійшло у вихідний, святковий, інший неробочий день або в позаробочий час, що визначені відповідно до закону, його реєстрація здійснюється у перший за ним робочий день.

3.4. Директор Ліцею зобовязаний розглянути повідомлення протягом однієї доби з дня його реєстрації.

3.5. Під час первинного розгляду визначаються:

- наявність ознак насильства;
- необхідність невідкладного припинення небезпечної ситуації;
- необхідність медичної допомоги;
- необхідність повідомлення батьків;
- необхідність звернення до Національної поліції України, служби у справах дітей та інших компетентних органів;
- необхідність скликання комісії.

3.6. У разі не виявлення ознак насильства, інформація, викладена в повідомленні, аналізується на предмет наявності ризиків насильства, після чого вживаються заходи до унеможливлення настання таких ризиків.

IV Реагування на виявлений випадок насильства, булінгу (цькування)

4.1. Працівник Ліцею, який безпосередньо виявив випадок насильства, зобов'язаний:

1) вжити невідкладних заходів для припинення насильства;

2) забезпечити безпеку постраждалої особи;

3) за потреби надати домедичну допомогу;

4) у разі необхідності викликати бригаду екстреної медичної допомоги та звернутися до органів Національної поліції України;

5) повідомити директора Ліцею;

6) повідомити батьків або законних представників дитини, яка постраждала, та дитини, яка вчинила насильство.

4.2. Директор Ліцею у разі виявлення ознак насильства невідкладно, у строк, ***що не перевищує трьох годин*** із часу виявлення ознак, вживає заходів для припинення насильства та недопущення його повторення і повідомляє про це батьків дитини (крім випадку, коли кривдниками дитини є батьки).

4.3. У випадках, передбачених законодавством, директор письмово повідомляє уповноважений підрозділ Національної поліції України та службу у справах дітей за місцем розташування Ліцею, одночасно інформуючи відповідні органи у сфері соціального захисту дітей (територіальний орган Національної соціальної сервісної сліжби України, Державної служби у справах дітей).

4.4. У разі загрози життю або здоров'ю дитини пріоритетним завданням є негайне забезпечення її безпеки та отримання необхідної медичної допомоги.
4.5 У разі виявлення ознак домашнього насильства директор Ліцею керується законодавством про запобігання та протидію домашньому насильству.

V Особливості реагування на кібербулінг

5.1. У разі повідомлення про можливий кібербулінг Ліцей розглядає інформацію про:

- образливі повідомлення;
- погрози;
- поширення принизливої або конфіденційної інформації;
- поширення фото-, відео- чи аудіоматеріалів з метою заподіяння шкоди;
- створення фальшивих сторінок або акаунтів;
- систематичне переслідування засобами електронних комунікацій.

5.2. За можливості зберігаються матеріали, що можуть підтверджувати обставини ситуації: скриншоти, посилання, повідомлення, дати та час їх отримання.

5.3. Працівники Ліцею не допускають подальшого поширення таких матеріалів серед учасників освітнього процесу.

5.4. У разі наявності ознак правопорушення інформація передається до відповідних компетентних органів відповідно до законодавства.

VI Робота комісії з розгляду випадку булінгу (цькування)

6.1. Не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня отримання повідомлення директор Ліцею скликає засідання комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми (далі – комісія).

6.2. Комісія діє відповідно до законодавства України та локальних нормативних документів Ліцею. Порядок формування і затвердження складу комісії, регламент її роботи, мета, завдання, принципи її діяльності, права і обов'язки членів комісії визначаються Порядком реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми в комунальному закладі «Чернігівський обласний науковий ліцей» Чернігівської обласної ради, затвердженим наказом по ліцею від 19 грудня 2025 року № 181.

6.3 Факт вчинення булінгу (цькування) встановлюється виключно рішенням суду, яке набрало законної сили. Встановлення факту булінгу не є метою чи завданням комісії Ліцею.

6.4. Рішення комісії приймаються з обов'язковим дотриманням принципу найкращих інтересів дитини. Дитина має право бути вислуханою відповідно до її віку та рівня зрілості.

6.5. Вислуховування дитини проводиться за участю практичного психолога або соціального педагога. За загальним правилом воно здійснюється у присутності батьків або їхніх представників; батьки можуть надати письмову згоду на вислуховування дитини без їхньої участі.

6.6 Дитина може надати комісії інформацію про факт (факти) насильства, зокрема булінгу (цькування) або іншу відому інформацію у письмовій формі.

6.7. Інформація, отримана під час розгляду випадку, фіксується та зберігається відповідно до вимог законодавства про захист персональних даних.

VII Заходи підтримки постраждалої особи

7.1. Після отримання повідомлення про можливий випадок булінгу Ліцей забезпечує постраждалій особі безпечні умови перебування та навчання.

7.2. Практичний психолог та/або соціальний педагог за потреби організовує:

- індивідуальну психологічну підтримку;
- соціально-педагогічний супровід;
- допомогу у відновленні відчуття безпеки;
- підтримку у відновленні позитивної взаємодії з однолітками;
- консультування батьків або законних представників.

7.3. Постраждала особа не повинна зазнавати повторної травматизації, тиску, звинувачень або примушування до безпосереднього контакту з особою, яка могла вчинити насильство.

7.4. За потреби Ліцей рекомендує звернення до відповідних закладів охорони здоров'я, психологічної, соціальної та іншої професійної допомоги.

VIII Робота з учасником, який міг вчинити булінг

8.1. Щодо учасника освітнього процесу, який міг вчинити булінг, забезпечується дотримання його права бути вислуханим та права на захист.

8.2. За результатами розгляду ситуації можуть визначатися:

- індивідуальна профілактична робота;
- психологічне консультування;
- соціально-педагогічний супровід;
- виховні заходи;
- робота з батьками або законними представниками;
- інші заходи, передбачені законодавством.

7.3. Заходи виховного впливу застосовуються відповідно до законодавства та з урахуванням віку, індивідуальних особливостей і найкращих інтересів дитини.

7.4. Не допускається приниження, публічне осудження, залякування чи інше насильницьке ставлення до дитини у процесі реагування на випадок.

IX Дії свідків булінгу

9.1. Здобувач освіти, який став свідком можливого випадку булінгу, повинен:

- не залишатися байдужим до ситуації;
- повідомити працівника Ліцею або адміністрацію;
- за можливості звернутися по допомогу до дорослого;
- не поширювати фото, відео, повідомлення чи інші матеріали, пов’язані з випадком;
- не провокувати подальший конфлікт.

9.2. Свідок має право на психологічну підтримку, якщо ситуація негативно вплинула на його емоційний стан.

X Запобігання та протидія насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти

10.1 Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в Ліцеї має бути постійним системним процесом, спрямованим на:

визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів запобігання насильству, зокрема булінгу (цькування), та (або) потенційних ризиків його виникнення;

виявлення проявів і ознак насильства, зокрема булінгу (цькування), та (або) потенційних ризиків його виникнення;

визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів протидії насильству, зокрема булінгу (цькування), та/або усунення потенційних ризиків його виникнення.

10.2. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти ґрунтується на принципах: найкращих інтересів дитини як найвищого пріоритету; недискримінації за будь-якими ознаками; ненасильницької поведінки в міжособистісних стосунках; партнерства та підтримки між педагогічним (науково-педагогічним) колективом закладу освіти і батьками (іншими законними представниками) дитини; особистісно-орієнтованого підходу до кожної дитини; розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу; гендерної рівності; участі учасників освітнього процесу в прийнятті рішень відповідно до положень законодавства та установчих документів закладу освіти.

10.3. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в Ліцеї спрямована на:

створення безпечного і здорового освітнього середовища в закладі освіти;

визначення стану, причин і передумов поширення в закладі освіти насильства, зокрема булінгу (цькування);

підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про насильство, зокрема булінг (цькування);

формування в учасників колективу ненасильницьких моделей поведінки, культури діалогу та ненасильницької, безконфліктної комунікації, у тому числі шляхом залучення органів учнівського самоврядування до реалізації превентивних заходів із запобігання насильству, зокрема булінгу (цькуванню);

заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного запобігання насильству, зокрема булінгу (цькуванню).

10.4. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти відображається в плані заходів, спрямованих на запобігання та протидію насильству, булінгу (цькуванню) у Ліцеї (далі – План). Розроблення, затвердження та оприлюднення Плану забезпечує директор Ліцею в межах наданих йому повноважень щодо створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації, зокрема булінгу (цькування). Планування освітніх заходів здійснюється за результатами моніторингу освітнього середовища в Ліцеї. Перспективний План розробляється до початку навчального року. Протягом навчального року директор Ліцею забезпечує проведення моніторингу ефективності виконання Плану та внесення (за потреби) до нього змін. Заплановані заходи можуть відбуватися в будь-якій формі: зустрічі, бесіди, консультації, лекції, круглі столи, тренінги, тематичні заходи, конкурси, спільні перегляди та обговорення тематичних відеосюжетів, літературних творів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду, у формі рольових ігор та інших організаційних формах.

10.5 До заходів, спрямованих на запобігання та протидію насильства, зокрема булінгу (цькування) в закладі освіти, належать заходи щодо: організації належних заходів безпеки відповідно до законодавства; організації безпечного користування мережею Інтернет під час освітнього процесу; контролю за

використанням засобів електронних комунікацій неповнолітніми здобувачами освіти під час освітнього процесу; розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, уміння відстоювати свої права та поважати права інших; розуміння та сприйняття принципів рівності та недискримінації, поваги до гідності людини, толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки; здатності попереджувати та розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом; відповідального ставлення до своїх громадянських прав і обов'язків, пов'язаних з участю в суспільному житті; здатності визначати, формулювати та аргументовано відстоювати власну позицію, поважаючи відмінні від власних думки/позиції, якщо вони не порушують прав та гідності інших осіб; здатності критично аналізувати інформацію, приймати обгрунтовані рішення; здатності до комунікації та уміння співпрацювати для розв'язання різних суспільних проблем; підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу про булінг (цькування), його причини та наслідки, порядок реагування на випадки булінгу (цькування) тощо; створення в Ліцеї культури, що грунтується на нетерпимості до будь-яких форм насильства та дискримінації, зокрема булінгу (цькування).

XI Облік та документування

11.1. У Ліцеї ведеться облік повідомлень про можливі випадки насильства та булінгу.

11.2. За результатами розгляду повідомлення оформлюються відповідні документи:

- повідомлення/заява;
- реєстраційний запис;
- матеріали первинного розгляду;
- протокол засідання комісії;
- рекомендації та рішення комісії;
- документи щодо надання допомоги;
- інші документи відповідно до характеру ситуації.

XII Конфіденційність та захист прав учасників

12.1. Документи зберігаються у визначеному Ліцеєм порядку з дотриманням вимог щодо захисту персональних даних.

12.2. Доступ до матеріалів мають лише особи, які відповідно до законодавства та посадових обов'язків беруть участь у реагуванні на випадок.

12.3. Інформація про можливий випадок булінгу є інформацією з обмеженим доступом та використовується виключно для забезпечення безпеки, захисту прав дитини та організації необхідної допомоги.

12.4. Забороняється поширення серед учасників освітнього процесу персональних даних, подробиць ситуації, матеріалів розгляду та іншої інформації, яка може завдати шкоди дитині.

12.5. Під час реагування на випадок булінгу забезпечується недопущення дискримінації постраждалої особи, свідків та інших учасників ситуації.

12.6. Усі рішення приймаються з урахуванням найкращих інтересів дитини, принципів безпеки, поваги до людської гідності та недопущення повторної травматизації.

XIII Прикінцеві положення

13.1. Цей Порядок набирає чинності з дня його затвердження наказом директора Ліцею.

13.2. Порядок переглядається у разі зміни законодавства України або за потреби вдосконалення механізму запобігання та реагування на випадки булінгу.

13.3. У питаннях, не врегульованих цим Порядком, Ліцей керується законодавством України, установчими документами та іншими локальними нормативними актами.

13.4. Усі учасники освітнього процесу ознайомлюються з цим Порядком у доступній для них формі.